

אירופה (עדיין לא) שינתה את פניה

written by פרופ' זכי שלום | 01.10.2025

משך שנים תהו רבים כיצד זה ייתכן שיהודי אירופה לא עזבו את היבשת וניסו למצוא להם בית חדש בארצות הברית, אולי בבריטניה, אולי בארץ ישראל מיד כאשר היטלר עלה לשלטון. היטלר הרי מונה לקאנצלר גרמניה ב-30 בינואר 1933. הוא לא הסתיר את כוונותיו לגבי אירופה בכלל, ויהדות אירופה בפרט. מלחמת העולם השנייה החלה ב-1 בספטמבר 1939. כלומר היה ליהודי אירופה די זמן כדי לנוס על נפשם בדרך בטוחה ורגועה.

רובם לא עשו זאת. מתי מעט אזרו אומץ ועזבו את ביתם/מולדתם לארצות נכר. מסתבר שהמוח האנושי מתקשה לעכל שינויים דרמטיים במצבו של האדם. כשהוא רואה סכנה מתקרבת, הוא נוטה לשכנע את עצמו שזו בסך הכל תופעה חולפת, ועוד מעט בוודאי נחזור לשגרה.

אנחנו ראינו במו עינינו דיביזיות מצריות הנערכות ממש מולנו על גדות תעלת סואץ, היום לפני חמישים ושניים שנים, וסירבנו להאמין שהמנהיג המצרי החייכן ו"המתון" זומם לכלות אותנו במדבר. לפני שנתיים ימים אנחנו ראינו את הסימים של הניידים ברצועת עזה נדלקים וסירבנו להאמין שארגון טרור "שולי" ינסה לתקוף מעצמה כמו מדינת ישראל.

על פי כל הסימנים התהליכים שהתחוללו באירופה בשנות ה-30 של המאה שעברה, מבצבצים לנגד עינינו גם באירופה של ימינו. ומדינות אירופה, כמו אז, גם כיום, בדרגות שונות של אינטנסיביות, מסרבות לראות את הסכנה הניצבת לפתחם, ממש לנגד עיניהם.

בריאיון שנתן לכתב העת היוקרתי Foreign Affairs, לפני מספר ימים מציג שר החוץ של פולין, ראדק סיקורסקי (Radek Sikorski) היבטים של השינוי השלילי הפוקד את אירופה ממש לנגד עינינו. הכטב"מים שחדרו לשטח פולין, הוא מדגיש, לא היו תוצאה של "טעות אנוש" כפי שניסו לטעון. זה היה צעד רוסי התקפי, בעל אופי מכוון. הכטב"מים לא היו חמושים. מה שאפשר להגדיל את כמות הדלקים בהם. הם טסו למעלה משבע שעות בדרכם למטרה.

רוסיה, הוא מבהיר, רוצה לבחון את הנחישות של נאט"ו. פולין אכן הפעילה את סעיף 4 באמנת נאט"ו, המאפשר לחברת נאט"ו הנמצאת תחת מתקפה לקרוא להתייעצויות של בנות הברית. הללו, אומר סיקורסקי, הביעו נכונות לסייע בעיבוי מערכות ההגנה האווירית של פולין. תגובת ארצות הברית לאירוע לא סיפקה את פולין. אילו היו עפים כטב"מים מקובה לעבר פלורידה, הוא אמר, ובצדק, ארצות הברית הייתה מגיבה אחרת. מזכיר במעט את נטישתה של צ'כוסלובקיה לשיני הטרף של הנאצים בהסכם מינכן זכור לרע (נובמבר 1938) בידי "בנות בריתה" ² בריטניה וצרפת.

פולין כבר הכפילה, ואפילו שילשה, את הוצאות הביטחון שלה מאז נכנס הנשיא טראמפ לכהונתו. כעשרת אלפים חיילים אמריקנים מוצבים על אדמת פולין. ממשלת פולין נושאת בחלק מהוצאות החזקתם על אדמתה. כל אלה הם צעדים בכיוון הנכון. ואולם, קשה להניח שהם ירתיעו את

"הדוב הרוסי" מהמשך התוקפנות באירופה, אם תחפוץ בכך.

גם דנמרק, "ארץ האגדות" של האנס כריסטיאן אנדרסן, השלווה והרגועה, אינה מצליחה להתחמק מנחת זרועה של רוסיה. עוד בטרם היה סיפק בידה להתאושש מתביעותיו של הנשיא טראמפ כי תמסור את גרינלנד לידיה, וכבר היא עומדת מול האיום הרוסי המסוכן בהרבה. גם לשטחה חדרו כטב"מים מכיוון רוסיה.

כמו עמיתיו בפולין, גם ראש ממשלת דנמרק, מאט פרידריקסן, (Mette Frederiksen) סירב לקבל את ההסבר על תקלה מקרית. פריסת מעופם של הכטב"מים לעבר שדות תעופה ובסיסים צבאיים, הוא הבהיר, אינה מותירה ספק שמדובר במתקפה רוסית מכוונת.

בנסיבות אלה ניתן להבין את הצהרתו/אזהרתו של מזכ"ל נאט"ו, מארק רוטה (Mark Rutte), כי אירופה אינה ערוכה לאתגרים הצבאיים שיעמדו בפניה בארבע-חמש השנים הקרובות, והיא חייבת לסגל לעצמה "אורח חשיבה מלחמתי".

"נאום ספרטה" של נתניהו נותן מקום להערכה, כי בצד הישראל "נפל האסימון" בעקבות מתקפת ה-7 באוקטובר, ישראל מבינה כי במציאות הבינלאומית הקיימת בשעת מבחן תצטרך כל מדינה "לעמוד לגורלה". האם מדינות אירופה ילכו בעקבותיה? ספק רב.

פורסם בערוץ 7, בתאריך 05.10.2025.